

JAVNA USTANOVA "AQUATIKA" – SLATKOVODNI AKVARIJ KARLOVAC I GRADSKI MUZEJ KARLOVAC, MOGUĆNOSTI I POTENCIJALI

IM 47, 2016.
IZ MUZEJSKE TEORIJE I PRAKSE
MUSEUM THEORY AND PRACTICE

LUKA ČORAK □ Gradski muzej Karlovac, Karlovac

Grad Karlovac potpisao je s Ministarstvom regionalnog razvoja i fondova Europske unije u listopadu 2014. ugovor o dodjeli nepovratnih sredstava Europskog fonda za regionalni razvoj za izgradnju jedinstvenoga slatkovodnog akvarija u ovom dijelu Europe. Ukupna je vrijednost projekta 36 691 939,28 kn, od čega EU sudjeluje s iznosom od 36 222 282,45 kn (98,6 %), a Grad Karlovac s 469 656,83 kn (1,4 %) sredstava. Rok realizacije projekta *Slatkovodni akvarij i muzej rijeka – KAquarium* bio je dvije godine od potpisivanja ugovora.

Akvarij se sastoji od šest funkcionalnih cjelina: bazenskog kompleksa, multimedijske i izložbene dvorane, konferencijskog prostora, suvenirnice, ulaznog dijela te vanjskog prostora namijenjenoga rekreaciji.

Tako obuhvatan projekt rezultat je višegodišnjih planiranja i upornog rada zaposlenika Grada Karlovca i bio je velik izazov za sve sudionike. Njegova provedba i uspješna realizacija rezultat su sinergije znanja, stručnosti, kreativnosti i dobre koordinacije sudionika.

Gradski muzej Karlovac (GMK) sudjelovao je kao partner u projektu. Osim GMK-a, sudjelovali su još Eko Pan – udruga za zaštitu okoliša i prirode, Hrvatski institut za biološku raznolikost (HIB) i Hrvatski veterinarski institut. Kao kustos Prirodoslovnog odjela GMK-a bio sam angažiran kao predstavnik Muzeja i radio sam kao stručni suradnik za prezentacijski koncept akvarija. Moja je zadaća bila da u sklopu stručnog tima osmislim, razradim i postavim prezentacijsko-izložbeno-edukativni prostor u akvariju kao popratnu atrakciju i dopunu živom svijetu koji je u njemu prezentiran.

Rezultat projekta je Javna ustanova *Aquatika* – Slatkovodni akvarij Karlovac, koji će, kao lokalna turistička atrakcija utemeljena na bioraznolikosti karlovačkih rijeka i jezera, ponajprije predstavljati floru i faunu hrvatskih rijeka i jezera, a dodatni će sadržaji biti geološka prošlost te kultura i povijest porječja četiriju karlovačkih rijeka (Kupe, Korane, Dobre i Mrežnice). Za Gradski muzej Karlovac najzanimljiviji je potencijal za prezentaciju dodatnih sadržaja i smatram da je na tome potrebno izgraditi temelje za buduću suradnju.

U ovom ću se članku osvrnuti na položaj i ulogu Gradskog muzeja Karlovac i Javne ustanove *Aquatika* u međusobnoj suradnji te dati mišljenje o mogućnostima suradnje tih dviju ustanova.

No prije svega potrebno je objasniti što karlovački akvarij u muzeološkom smislu zapravo znači i koja je njegova uloga. Iz naziva projekta (Slatkovodni akvarij i muzej rijeka – *KAquarium*), čiji je rezultat Javna ustanova *Aquatika*, možemo s pravom zaključiti da je akvarij ujedno i muzej. No to nije sasvim točno zato što glavna funkcija akvarija nije muzeološka, niti ga je potrebno promatrati kao muzej. No pogrešno bi bilo reći da nema nikakvih obilježja muzeja. Stoga smatram da je s muzeološkog stajališta najprihvatljivija definicija akvarija kao ustanove koja ima određena svojstva muzeja.

U Hrvatskoj se akvariji obično ne dovode u izravnu vezu s muzejima i muzeologijom i njihova se uloga ponajprije percipira kao turistička, obrazovna i, pokatkad, kulturna. No ako se uzme u obzir uloga muzeja kao neprofitne ustanove koja radi zabave, proučavanja i izobrazbe pri-

kuplja, čuva, istražuje i popularizira materijalna i nematerijalna svjedočanstva, tj. kulturu vezanu za čovjeka, onda je jasno da muzej i akvarij imaju nekih dodirnih točaka. Osim toga, tu je i činjenica da se u svijetu danas intenzivno radi na povezivanju muzeja s biološkim fondusom, kao i sa zoološkim vrtovima i akvarijima, i to radi što boljeg prezentiranja bioraznolikosti na interdisciplinarni i detaljan način.

Tijekom rada na projektu i suradnje s brojnim stručnjacima koji nemaju nikakve veze s muzeologijom osobno sam se uvjerio u istinitost svega navedenog. Shvatio sam da akvarij ima sličnu ulogu kao muzej, samo s drugačijeg stajališta, a njegov je predmet (materijalno svjedočanstvo) proučavanja, skupljanja i populariziranja ponajprije život u slatkoj vodi, točnije, živi primjerci koji se nakon procesa muzealizacije nazivaju prirodnicima. Stoga smatram da je suradnja između dvije ustanove ne samo moguća nego i poželjna. Nadalje, ako se uzme u obzir poslanje Gradskog muzeja Karlovac općenito te njegova uloga rasadnika i čuvara kulture u javnosti te posrednika u komuniciranju kulture, usudio bih se reći

da je suradnja između GMK-a i *Aquatike* katkad mandatorna, pogotovo ako obje ustanove žele prezentirati posjetitelju maksimalan potencijal usluge i ponude.

Suradnja se temelji na sličnostima koje proizlaze iz prirode poslanja dviju ustanova te na zajedničkim područjima interesa na kojima se ta suradnja može izgraditi. U toj suradnji akvarij ima ulogu turističke okosnice grada Karlovca te kotača zamašnjaka punog potencijala, dok muzej kao prilagodljiva heterogena cjelina putem svojih odjela vješto iskorištava svoj potencijal (izložbama, istraživanjima, pedagoško-andragoškim programom, povećanjem fundusa i sl.), a od rezultata na kraju profitiraju obje ustanove.

Temeljni zajednički interesi proizlaze iz već navedene definicije i uloge muzeja i prema njima se mogu podijeliti na sljedeće.

A) Skupljanje, čuvanje i prezentacija građe, u čemu GMK ima važnog partnera i relativno stabilan izvor prirodinina za popunjavanje svog fundusa viškom biološkog materijala te uginulim velikim i atraktivnim primjercima

riba. Akvarij svojim popratnim sadržajima (izložbeni prostor, edukativni zid, kongresna dvorana i sl.), u suradnji s GMK-om, ostvaruje širinu prezentacije svojih sadržaja putem izložaba i popratnih pedagoško-andragoških sadržaja. To znači da akvarij ustupa prostore, a Muzej ih popunjava fundusom te tako prezentira dio građe koja bi inače ostala pohranjena i nedostupna za komunikaciju s posjetiteljem. Akvarij je zbog svog poslanja inherentno ograničen u prezentaciji i komunikaciji s posjetiteljem, i to u temama koje se odnose na rijeke i riječne organizme, ponajprije na ribe, dok Muzej nema tih inhibicija i

može ponuditi niz srodnih tema iz prirodoslovlja, umjetnosti, povijesti, arheologije i etnologije koje će obogatiti ponudu obiju ustanova te na zanimljiv i inovativan način podignuti razinu kulturne osviještenosti građana.

B) Istraživanja građe, u sklopu kojih se suradnja može ostvarivati na više razina. Unutar vlastite znanstvene i stručne produkcije djelatnici akvarija mogu iskoristiti stručnu podlogu koju im GMK može pružiti uključivanjem visokospecijaliziranih matičnih muzeja, čime *Aquatika* može dobiti pristup brojnim bazama podataka te podignuti razinu kompetentnosti svog kadra. Muzeju se pak otvaraju vrata za suradnju u obliku zajedničkih terenskih istraživanja i korištenja dijelom opreme i resursa akvarija za vlastitu znanstvenu produkciju čiji će rezultat podignuti razinu kvalitete usluge obiju ustanova. Tako se naposljetku podiže i razina znanja i kvaliteta muzejskog osoblja, a to izravno utječe na kvalitetu komunikacije s posjetiteljima.

C) Komunikacija s posjetiteljima. Zbog obrazovno-zabavnog aspekta djelatnosti, koji je gotovo potpuno podudaran za obje ustanove, to je jedno od područja s najvećim potencijalom za suradnju. Gradski muzej svojim djelovanjem širi razinu kulturne osviještenosti i

prenosi posjetiteljima znanja o Karlovcu i široj okolici, a u akvariju se prezentira šira slika koja ih upoznaje sa slatkovodnim ribama Republike Hrvatske.

Muzej time dobiva stalnu, dobro istraženu temu s mnoštvom informacija koje se relativno lako mogu prilagoditi i obrazovati posjetitelje putem niza slojevitih tema prožetih mnoštvom zanimljivosti koje će ga potaknuti da se ponovno vrati u muzej.

Zbog svojeg iskustva u izradi pedagoško-andragoških programa i obradi velikog broja tema koje pokriva, muzej je savršen partner jer akvariju pruža široku paletu zanimljivih tema koje se konstantno mijenjaju te posjetitelju nude dodatni sadržaj i potiču želju za ponovnim posjetom.

U opisanoj komunikaciji bitan je i prostor, a akvarij muzeju nudi svoje prostorije kao dodatni izložbeno-edukacijski prostor. U turističkoj ponudi iznimno je važna komunikacija s posjetiteljima i stoga je to dobar temelj i razlog za suradnju ovih dviju ustanova. Pritom akvarij ima važnu ulogu jer je zamišljen kao turistička atrakcija koja će privlačiti strane i domaće posjetitelje. To je bitno i za Muzej jer je svaki posjetitelj akvarija ujedno potencijalni muzejski posjetitelj. Kao turistički "hotspot" akvarij može uputiti posjetitelja u Muzej radi upoznavanja dodatnih i jedinstvenih sadržaja, a Muzej može uzvratiti na

isti način. Tako obje ustanove zapravo reklamiraju jedna drugu. Kako je već rečeno, Muzej akvariju nudi mnoštvo različitih i zanimljivih tema kao dodatnih sadržaja za privlačenje posjetitelja, a akvarij Muzeju osigurava relativno stabilnu platformu i konstantan "izvor" muzejskih posjetitelja.

Kao neprofitne javne ustanove, Gradski muzej Karlovac i *Aquatika* u pretežitom se dijelu financiraju iz gradskog proračuna te putem natječajâ i projekata koje financiraju Grad, Županija i Ministarstvo kulture. Međusobna suradnja otvara vrata za dodatne izvore financija za obje ustanove jer se kao partneri mogu prijavljivati na natječaje na koje se inače ne bi mogli samostalno prijaviti, a i veća je

vjerojatnost dobivanja sredstava za ustanove koje su u partnerstvu.

Projekt *KAquarium – slatkovodni akvarij i muzej rijeka* te ustanova *Aquatika* koja je proizašla iz njega prvi je takav primjer u Hrvatskoj, kao i suradnja između maloga gradskog muzeja, koji ima izrazito lokalno područje djelovanja, i akvarija, čija djelatnost obuhvaća državnu razinu. To je ujedno prilika da GMK dobije djelić te globalnosti. Tako može poboljšati kvalitetu fundusa i znanstveno-stručne produkcije. Iako neizravno, Muzeju ta suradnja može pomoći da bude korak bliže ostvarenju statusa regionalnog muzeja. Ako se pokaže uspješnom, suradnja GMK-a i *Aquatike* može biti prepoznata i poslužiti kao model i primjer drugim muzejima i ustanovama.

LITERATURA

1. Hooper-Greenhil, E. 1994. *The educational role of the museum*. London: Routledge, str. 340.
2. ICOM: ICOM code of ethics for natural history museums, 2013. Dostupno na webu http://www.icom-croatia.hr/wp-content/uploads/2014/01/nathcode_ethics_en.pdf (preuzeto: 24. kolovoza 2016.).
3. ICOM NATHIST: International Council of Museums Committee for Museums and Collections of Natural History. Dostupno na webu <https://icomnathist.wordpress.com/> (preuzeto: 4. kolovoza 2016.).
3. ICOM Statut. Dostupno na webu http://icom.museum/fileadmin/user_upload/pdf/Statuts/2016_Statutes_ENG.pdf (preuzeto: 4. kolovoza 2016.).
3. Lord, B. 2007. *The manual of museum learning*. Lanham: AltaMira press.
4. Maroević, Ivo. 1993. *Uvod u muzeologiju*. Zagreb: FFGZ, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti.

5. Mičetić Stanković, V. 2012. *Vodeni kornjaši (Coleoptera: Polyphaga): Metodologija prikupljanja i muzejska obrada, s posebnim osvrtom na njihovo trenutno stanje u fundusu Hrvatskog prirodoslovnog muzeja*. Stručni rad, str. 29.

6. Projekt *Slatkovodni akvarij i muzej rijeka – KAquarium*. Dostupno na webu <http://aquariumkarlovac.com/> (preuzeto: 24. kolovoza 2016.).

7. Strateški plan Gradskog muzeja Karlovac za razdoblje 2013. – 2015. Dostupno na webu <http://gmk.hr/O%20onama/Strategija> (preuzeto: 24. kolovoza 2016.).

Primljeno: 6. rujna 2016.

THE PUBLIC INSTITUTION AQUATIKA – THE FRESHWATER AQUARIUM OF KARLOVAC AND THE KARLOVAC MUNICIPAL MUSEUM, POSSIBILITIES AND POTENTIALS

Aquarium – Freshwater Aquarium and Rivers Museum is the title of a project financed with money from the European Regional Development Fund. In charge of the project is Karlovac city, and Karlovac Municipal Museum is taking part as one of the partners via its representatives together with other establishments, such as Eko Pan – Association for Protection of the Environment and Nature, the Croatian Institute for Biological Diversity and the Croatian Veterinary Institute.

The result of the project is the Public Institution Aquatika – the Freshwater Aquarium of Karlovac, which, as local tourist attraction, presents the flora and fauna of Croatian rivers. Although at first sight different, Karlovac City Museum and Aquatika have in common their roles in promoting, preserving and communicating the cultural heritage and cooperation between them is desirable. It is based on similarities that derive from the nature of the mission of both establishments, where the aquarium is a core tourist attraction of Karlovac. As an adjustable and heterogeneous unit, the Museum through its departments is adroitly making use of joint interests, from which in the end both establishments will profit. The common interests for collaboration represent the collection and safekeeping of material, research, communication with visitors and financial support.

Karlovac Freshwater Aquarium is located on the bank of the Korana River. The structure is dug in with earth embankments on the outsides. Via a ramp that winds like a river in the building, visitors descend to the basement level. The aquariums are placed along, above and below the trajectory followed by the visitors, who can hear the sounds of the river flowing, while, with the ramp system they descend following its course. The fish in the water are observed from above, as if in a stroll by the river, or at the side. In the central part of the space one can halt, lie down on cushions, listen to the sound recorded in the cavern and look at the endemic species on display. The objective would be to get a new civic focus on the right bank of the Korana, give the promenade new importance, form a stopping place and a tourist attraction.

